

طراحی و دوخت ست زمستانه با کاربرد نمد

سهیلا صادقی برزانی^۱، ابوالفضل داودی^۱، نوشین صفی‌یاری^۱

چکیده

نمد نوعی بافته سنتی و نمد مالی از دیرینه‌ترین هنرهای صناعی این مرز و بوم به شمار می‌رود؛ که با توجه به کارکرد و قابلیت‌های آن و هم‌چنین یادگاری از میراث گذشتگان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و برای پیشگیری از اضمحلال آن نیازمند بررسی و بازنگری می‌باشد. قابلیت این محصول از لحاظ انعطاف‌پذیری در فرم و نقش، این انگیزه را به وجود می‌آورد که به جهت حفظ یکی از قدیمی‌ترین هنر-صنعت انسان و هم‌به‌لحاظ معرفی محصولی که سودمندی بالایی در زندگی انسان امروزی می‌تواند داشته باشد، به این موضوع پرداخته شود. هم‌چنین بتوان با کاربرد آن تنوعی در لباس زمستانه ایجاد کرد. راه رسیدن به این اهداف با بهره‌گیری از منابع مختلف از جمله: اینترنت، کتاب و تحقیقات میدانی میسر شد که پس از دسته‌بندی، هر کدام مورد مطالعه قرار گرفته، که از نمونه نتایج به دست آمده قابلیت نمد می‌باشد.

این قابلیت پس از عنوان کردن تاریخچه، مراحل تولید نمد و ... به دست آمد. هم‌چنین کاربردی کردن این محصول با توجه به بررسی تعاریف لباس زمستانه و انواع آن انجام گرفت و نتیجه این پروژه در پایان کار، تبدیل ضخامت نمد به حداقل ظرافت (باکمی تغییرات) و کاربرد آن در ست لباس زمستانه (کاپشن، پالتو، کیف و کفش) است.

مقدمه

با تولید نمد نخستین شرایط تاریخی تولید لباس‌های گرم و محافظ به وجود آمد. نمد استعداد بسیار بالایی جهت تبدیل به آثاری مستقل در حیطه‌های هنری زیبا دارد. این هنر و صنعت یکی از قدیمی‌ترین دستاوردهای بشر تاریخ کهن ایران می‌باشد. کشف نمد و کاربرد آن طی هزاران سال پیش، از هر چیز گویای آن است که نمد با توجه به این قابلیت‌ها که رطوبت را از خود عبور نمی‌دهد، خاصیت ایمنی بخش قابل توجهی دارد و ... برای جلوگیری از سرما و رطوبت و ... می‌باشد. استعداد این محصول از لحاظ انعطاف‌پذیری در فرم و نقش ما را بر آن داشته که هم‌به‌جهت حفظ یکی از کهن‌ترین هنر-صنعت‌های انسان ایرانی و هم‌به‌لحاظ معرفی محصولی که قابلیت بالایی در ارائه و حضور در زندگی انسان امروزی نیز می‌تواند داشته باشد، یکبار دیگر نگاهی به این هنر رو به زوال و در حال احتضار بیندازیم و در این اثنا هنرمندان و صنعتگرانی را که دغدغه هویت و اصالت داشته، متوجه این میراث ارزشمند سازیم.

طراحی

کلمه «طراح» تنها در شرایطی که در آن بکار می‌رود مفهوم پیدا می‌کند. وظایفی که طراح آن را تحت پوشش قرار می‌دهد ممکن است از پیش‌بینی یا خلق نمونه‌های بعد، تا برش الگو و مسئولیت نمونه‌های تمام شده، چک کردن آنها در تمام سایزها، برآورد هزینه الگوی سطح

لباس پوشیدن ناشی از شئون انسان است و پدیده‌ای که تقریباً به اندازه‌ی طول تاریخ بشر سابقه و به قدر پهنه‌ی جغرافیای امروزی زمین گسترش دارد. این پدیده با خصوصیات مختلف، فردی و اجتماعی انسان در ارتباط است و می‌توان آن را از دیدگاه‌های مختلفی از قبیل روانشناسی، اخلاق، اقتصاد، جامعه‌شناسی، مذهب، قانون، تاریخ و جغرافیا مورد مطالعه قرار داد. می‌توان گفت اولین انگیزه بشر برای پوشاندن بدنش مشاهده بدن پشم آلود حیوانات بوده که از پوستشان به عنوان اولین تن‌پوش در برابر سرما استفاده نموده است.

لباس خانه اختصاصی انسان است چون هر فرد نخست در لباس خود سکونت دارد و بعد در خانه‌اش و از این قرار می‌توان گفت همه‌ی ما به جهت لباسی که تن داریم، خانه به دوش هستیم.

همچنین اهمیت نمد به عنوان هنر و صنعتی دستی و جزئی از میراث گذشتگان عنوان شده است. نمد نوعی بافته سنتی است که با پشم تولید می‌شود. نمد و نمد مالی همسوی با کهن‌ترین صنایع بشری تابع یک فرم و قاعده دیرین دو وجهی است. وجه نخست مبتنی بر نیاز و خلق ابزار جهت فائق آمدن بر نیازمندی‌هاست که از این حیث، آثار ارزشمندی مادی دارند. وجه دوم معطوف به حس هنرنمایی و بهره‌مند گشتن از زیبایی است.

که یک شکل ویژه در دنیای مد مورد قبول عموم قرار می‌گیرد، راه‌های بی‌شماری برای برش آن وجود دارد. طراح خوب باید از هنر و قدرت خود استفاده کند، بی آن که نوع ابعاد بدن و اندام در طراحی او تاثیر داشته باشد.

عواملی که بیش از هر چیز در طراحی لباس محدودیت ایجاد می‌کند، قیمت و نحوه عرضه در بازار عمومی است. لباس باید از لحاظ زیبایی ظاهری، طوری به نمایش گذاشته شود که مورد توجه قرار گیرد و بیننده از دیدن آن در پشت ویترین به امتحان کردن آن و یا حتی خرید راغب شود. (آلدريج، ۱۳۷۰، ۹)

الگو و دوخت

برش الگو یک هنر سرگرم‌کننده است. این هنر ساده اگر اصول اساسی به طور کامل آموخته شود هیجان‌انگیز است.

برش الگو وسیله بدست آوردن شکلی برای اطراف و ابعاد بدن است. بدن که غالب اصلی می‌باشد همواره ثابت است، اما طرح‌ها همیشه قابل دگرگون شدن است و عقایدی که در طراحی لباس می‌توان دنبال کرد نیز محدودیتی ندارد.

طرح‌ها در آغاز به کمکه انداختن پارچه روی مانکن تهیه می‌شد اما اکنون غالباً برش الگو تخت و مسطح بکار می‌رود که به معنی پهن کردن کاغذ روی میز و مشخص کردن اندازه‌های اندام روی آن است. این روش از سرعت و دقت اندازه‌گیری برخوردار است و با آن می‌توان طراحی‌های پیچیده‌ای فراهم کرد. ضمن آنکه سرعت زیاد این روش برای صنایع تولیدی لباس بسیار مناسب است.

بدن یک شکل سه بعدی و متحرک است و لباس بر روی یک شکل متحرک جالب تر است تا روی شکل بی‌حرکت. اما این تحرک مشکلات کاربردی زیادی پدید می‌آورد و پیاده کردن یک طرح سه بعدی بر روی کاغذ، از یک جسم متحرک دشوار است. اما حل صحیح این مشکل در گرو اندازه‌گیری و برش صحیح لباس است.

برش الگو را باید همراه با مانکن به کار برد و طرح‌ریزی کرد. یعنی باید طرح را به نسبت خطوط روی مانکن نمو داد و سپس آن را با الگوی مسطح تطبیق و تصحیح کرد.

برش الگو می‌تواند به سرعت شکلی به وجود آورد. اما طرح‌های پیچیده‌تر را نخست باید روی متقال یا چلوار به طور کلی پارچه‌های ارزان قیمت پیاده کرد تا بعد طرح بر اساس صحیحی روی بدن مشخص و تصحیح شود. دوخت (خیاطی) نیز عبارت است از این که جسم دو بعدی را که پارچه باشد روی جسم سه بعدی که بدن است بنشانیم.

لباس پوشیدن پدیده‌ای است که تقریباً به اندازه‌ی طول تاریخ بشر سابقه دارد. همراه با پیشرفت علم و تکنولوژی طی قرون متمادی پیشرفت‌های چشم‌گیری در زمینه تولید پوشاک به وجود آمده است.

برای عامه مردم کلمه خیاطی به معنای کار مشکلی است که تنها یک فرد حرفه‌ای قادر به انجام آن است، در صورتی که برداشت صحیحی نیست. خیاطی به کار بردن روش‌های استاندارد دوخت است به طوری که

و سایر خصوصیات در تغییر باشد. یک طراح در شرکتی بزرگ ممکن است در زمینه خاص تخصص داشته باشد و جزئی از یک گروه بزرگ باشد حال آنکه در شرکتی کوچک طراح ممکن است تمام وظایف بالا را به تنهایی بر عهده گیرد.

قوانین اساسی برش الگو بر اصولی منطقی مبتنی است. یک طراح باید این اصول و قوانین را آگاه باشد تا اگر آنها در جایی تغییر کند بتواند با نیروی خلاقیت و تصمیم‌گیری دقیق از عهده کار برآید. این مفهوم و تصور و طراحی، در طول این قرن پاسخ گوی تغییرات جالب توجه و هیجان‌انگیزی در شکل برش لباس بوده است. پیوند طرح اساسی با مد همیشه دشوار بوده است. این کار، گاه بیش از اندازه تحت تاثیر ایده‌های عجیب و غریب دنیای مد قرار می‌گیرد که ممکن است اصالت پوشش لباس را نیز به کلی از بین ببرد. اما این‌ها تا حدود زیادی ضروری است.

این تفاوت و حتی ایده‌های گوناگون که با شئون پوشاک که جامعه عوض می‌شود، مورد نیاز جامعه است، زیرا اگر هیچ تغییری در پوشاک انسان بوجود نمی‌آمد چه بسا زندگی خسته‌کننده می‌شد اما برای معرفی مد در مؤسسات تولیدی بزرگ و بازار عمومی باید چند نکته را در نظر داشت:

رنگ و بافت پارچه

این دو عامل، دو جنبه اساسی در روند «مد» هستند که همراه با هم تاثیر گذارند. در هر فصل یک رنگ بر پوشش لباس مسلط می‌شود و اغلب نیز طرح و رنگ با شیوه‌های گوناگونی بر جامعه تحمیل می‌شود. طرح‌ها و کیفیت نقش آن در همان نظر اول، اثر مهمی بر جا می‌گذارد پارچه‌های لطیف برای لباس‌های ظریف مانند کرپ و ساتن و پارچه‌های پشمی و گاباردین برای طراحی لباس‌ها ضخیم مناسب است. این گوناگونی در طرح و سطح پارچه رقابت‌ها و ابتکارهای تازه‌ای در طراحی لباس و بازار کار پدید می‌آورد.

شکل

شکل اساسی هر دوره مد ممکن است به طور ناگهانی و یا به تدریج عوض شود و به بازار آید.

برش

الگوی اولیه اصل کار است. هنگامی که یک شکل تعیین و انتخاب می‌شود، دشواری اصلی انطباق آن با سایزهای مختلف است. به طوری که اندام‌های پهن یا دراز سبب تغییر شکل لباس نشود. هنگامی که لباس‌ها چند تکه است، هر تکه باید طوری طراحی شود که سبب بهتر جلوه کردن تکه دیگر شود و از مجموعه قطعات شکلی هماهنگ بوجود می‌آید. در این حال هماهنگی هر لایه لباس با تمام آن بسیار مهم است.

خط

برداشت خطوط و برش آن مهم‌ترین قسمت کار یک طراح است. هنگامی

الاستیسیته کافی و قدرت ریسنجی بالا برای نمدی شدن به کار می‌رود. هم چنین در تهیه نمد ظریف تغییراتی باید داد: همانطور که در مراحل تولید نمد توضیح داده شد؛ نمد از در هم تنیده شدن و مالش الیاف پشم به وجود می‌آید. برای تولید نمد ظریف مقدار پشم مصرفی کمتر است. پشم بر روی حصیر به صورت یکنواخت متراکم می‌گردد و پس از تاباندن و لول کردن آن در دستگاه نمد مالی قرار می‌گیرد. مدت زمان و فشاری که بر روی نمد است باید بیشتر شود هم چنین در مرحله دوم مالیدن نمد، مقدار آب و صابون نیز افزایش می‌یابد و دوباره آن را به دستگاه می‌دهند و پس از مالش در حدود ۲ ساعت با دستگاه به جهت در هم تنیده شدن کامل الیاف و متراکم شدن آنها تا حدی که به ظرافت مورد نظر برسد، این عمل جریان می‌یابد. البته در مراحل مالش ژس از هر نیم تا یک ساعت استوانه پیچانده شده را از دستگاه بیرون آورده، باز می‌کنند و مراحل یکدستی و یکنواختی آن را چک کرده و دوباره به دستگاه می‌دهند.

* به طور کلی عامل اصلی در تهیه نمد با ضخامت کمتر استفاده از پشم مریوس و مالیدن آن در مراحل بیشتر و هم چنین افزایش فشار است.

در طراحی لباس زمستانه باید چندین مورد را در نظر گرفت:

لباس اعم از پالتو، کت یا کاپشن نباید برش‌های زیادی داشته باشد. از گرمای ویژه‌ای برخوردار باشد. لایه موئی با جنس مناسب در قسمت جلوی لباس استفاده شود. برای با دام شدن علاوه بر کاربرد لایه، از آستر نیز استفاده شود. خیلی از بارانی‌ها و پالتوها هم گرم هستند و هم لایه خارجی آنها طوری است که در مقابل برف و باران مقاومند. به این نوع می‌گویند پالتو یا بارانی دولایه. طبیعتاً بارانی‌های دولایه از انواع تک‌لایه گران‌ترند. اندازه پالتوهای دولایه باید نزدیک به سایز ماتو و یا کت شما باشد چون آن قدر گرم هستند که دیگر احتیاجی نیست زیر آنها لباس‌های ضخیم بپوشید. ولی آنهايي که دولایه نیستند فقط حکم یک پوشش ضد آب را دارند، باید یک یا دو سایز بزرگ‌تر از سایزتان باشد. دلیلش هم معلوم است: این بارانی‌های تک‌لایه گرمای چندانی ندارند و آدم مجبور است زیر آنها لباس‌های ضخیم بپوشد.

به این دلایل باید در طراحی پالتو و کت دقت شود، نوع و کیفیت پارچه هم از نکات مهمی است که باید در انتخاب پالتو و بارانی به آن رعایت شود. اصولاً پارچه‌های مصرفی، پشمی می‌باشند که برش‌های زیاد در آنها جلوه‌ای ندارد. در طراحی پالتو باید برش‌ها به صورت اساسی (مانند برش پرنسی) باشد. در طراحی قسمت‌هایی مانند کلیه‌ها و کتف دو لایه کار شود. جیب حتماً تعبیه شود زیرا قسمتی برای گرم کردن به شمار می‌رود. بهتر است لباس دارای یقه باشد زیرا یقه لایه ی دیگری برای گرم کردن می‌باشد.

پارچه‌هایی که در لباس زمستانه مصرف می‌شود پارچه‌های پشمی، فاستونی و تونید ... است. پارچه‌های پشمی باید این قابلیت را دارا باشند: لباس‌های پشمی معمولاً لباس‌هایی هستند که در فصل زمستان به مراتب زیاد مورد استفاده قرار می‌گیرند. لباس‌هایی که از پشم اصلی

یک طرح اولیه را به یک لباس کامل تبدیل کند. خیاطی به ظرافت‌های بسیار، بیش از آنچه به نظر می‌رسد نیاز دارد، مثلاً: لایه کاری زیر یقه باعث بهتر فرم گرفتن برگردان یقه می‌شود. (آلد ریچ، ۱۱، ۱۳۷۰: ۱۵)

بعد از طرح و الگو، پارچه مناسب با طرح باید انتخاب شود. برای تهیه ی لباس‌های زمستانی بهتر است که پارچه‌های فاستونی، پشمی و پارچه‌هایی که مخلوطی از پشم و مواد مصنوعی هستند انتخاب گردد.

در این پروژه، هدف اصلی کاربرد نمد در لباس‌های زمستانی است. نمد تولیدی از پشم خالص است که با مالیدن و در هم تنیده شدن الیاف به وجود می‌آید. نمد از محاسن و مزایای ویژه‌ای برخوردار است:

۱- رطوبت را از خود عبور نمی‌دهد

۲- عایق بسیار مناسبی برای سرما و گرما است

۳- استحکام و مقاومت بالائی را دارا می‌باشد و ...

استفاده از نمد برای گرما به شرح زیر است:

قسمت‌هایی از بدن در فصل سرما باید از گرمای ویژه‌ای برخوردار باشد تا از سردی هوا محفوظ بماند.

گردن، ریه‌ها، تیره پشت، پهلوها (کلیه‌ها) و ... دارای فعالیت‌های به خصوصی هستند که کاربرد نمد در این قسمت‌ها می‌تواند عایق خوبی باشد.

همانطور که گفته شد، استفاده از نمد مزیتی از قبیل استحکام و مقاومت نیز دارد:

لباس پس از مدتی در مکان‌هایی، استحکامش رو به کاهش می‌رود، هم چنین باید دارای مقاومت در قسمت‌های یقه، آرنج و یوک پشت باشد. به طور مثال:

در قسمت آرنج، سائیدگی بسیار زیاد است و یا در قسمت یوک پشت که حرکت دست باعث حرکت کتف می‌شود باید مقاومت بالائی داشته باشد. نمد این قابلیت‌ها را دارا می‌باشد ولی از نمدی که در حال تولید است نمی‌توان استفاده چندانی کرد زیرا ضخامت زیادی دارد و برای مصارفی از قبیل کفپوش‌ها و ... است. در این تحقیق علاوه بر استفاده از نمد، ضخامت آن را به حداقل ظرافت رسانیده و از آن مانند پارچه‌ای پشمی در تهیه لباس استفاده شده است.

در تهیه نمد از دو پشم استفاده می‌شود: پشم محلی و پشم مریوس (گوسفند مریوس) که نمد مصرفی در این پروژه، پشم مریوس (به دلیل لطافت آن) می‌باشد.

ویژگی پشم مریوس: پشم الیافی حیوانی است که از بدن گوسفند به دست می‌آید. گوسفند مریوس به عنوان گوسفند مرتع نامیده می‌شود و به منظور تولید پشم پرورش می‌یابند. گوسفندان پشم ظریف اساساً از نژاد مریوس و آمیخته‌های آن هستند که از اسپانیا به سایر نقاط منتقل گردیده است.

از پشم مریوس در تولید پارچه‌های ظریف فاستونی، کشباف، زیرپوش ظریف و انواع پوشش‌های لطیف به دلیل نرمی، ظرافت، مقاومت و

نیز کمک میکند. در بعضی از طرح‌ها فقط یک قسمت جزئی از جلو و پشت لائی می‌شود. با استفاده از لائی در قسمت‌هایی مثل یقه، برگردان یقه و قسمت بالای پشت، لباس فرم و شکل بهتری پیدا می‌کند.

الگوی لائی موئی برای جلو:

۵ سانتی متر از زیر حلقه آستین پائین آمده و از بالای نقطه سینه رد شده و مقدار پهنای سجاف به اضافه‌ی ۱ سانتی متر است. در قسمت پشت نیز مقدار ۱.۲۵ سانتی متر از خط طوق یقه پائین آمده و از زیر حلقه آستین ۵ سانتی متر پائین می‌آئیم و به هم دیگر وصل کرده و برش می‌زنیم. علاوه بر لائی موئی استفاده از آستر ضروری است. به غیر از استحکام بخشیدن به تمیزی کار و ظرافت نیز کمک می‌کند. بهتر است آستر همزمان با پارچه برش زده شود تا دقیق تر باشد. در قسمت یقه (خط شکست) نیز کوک جسته زده می‌شود تا به برگشت یقه کمک کند. وقتی دوخت قسمت بالاتنه به اتمام رسید، نوبت به وصل آستین می‌رسد. برای بهتر فرم گرفتن کاپ آستین فتیله دوزی می‌شود. آخرین مرحله دوخت آستر است. آستر باید به اندازه مناسب و با ظرافت قرار گیرد و همانطور که گفته شد به داخل آن ظاهری زیبا و تمیز بخشد.

حیوانات درست می‌شوند، لباس‌هایی فوق‌العاده گرم هستند، در فصل زمستان هیچ گونه سرمایی به داخل بافت آنها نفوذ نمی‌کند. پارچه‌های پشمی باید گرم و سبک، چروک‌ناپذیر باشند. از مشهورترین پارچه‌های پشمی فوتر و ماهوت را می‌توان نام برد. فاستونی نیز گونه‌ای پارچه‌ی پشمی ساده و گاهی نخ‌ی است که بیشتر برای دوختن کت و شلوار و نوع پشمی آن برای پالتو می‌باشد. الیاف پارچه‌های پشمی، مجعد و پیچ خورده است. همین حالت اسفنجی آنهاست که باعث می‌شود این پارچه‌ها مانند یک عایق عمل کنند و گرما را حفظ کنند. پارچه‌های پشمی باید در مقابل کثیفی، گرد و خاک و سائیدگی مقاوم باشند.

الگو و دوخت لباس‌های زمستانه نیز قاعده خاصی دارد:

قبل از برش زدن پارچه مورد نظر، تغییرات لازم مرتبط به سایز بایستی روی الگو داده شود زیرا پس از برش و دوخت پارچه، دادن تغییرات در لباس بسیار مشکل خواهد بود. پس از کنترل الگو با اندازه‌های گرفته شده، اضافات لازم روی الگو پیاده می‌شود. این اضافات برای کت کمی بیشتر از لباس معمولی و برای پالتو بیشتر از کت است. پس از برش استفاده از لائی موئی ضروری است، زیرا علاوه بر استحکام بخشیدن به پارچه در افزایش گرما

شکل ۱- اتودهای خطی

پارچه‌های پشمی در برابر کثیفی، گرد و خاک و ساییدگی مقاومند. جالب‌تر این است که، می‌توانند بدون اینکه خیلی سنگین شوند رطوبت زیادی را به خود جذب کنند. جنس پارچه‌ها در این لباس به گونه‌ای طراحی شده که با جنسیت نمد هماهنگی دارد. نمد کاملاً از پشم خالص است و پارچه‌ی ترکیب شده در آن نیز از گروه پارچه‌های پشمی است. نمد به کار رفته از الیاف پشم کمتری به وجود آمده، هم چنین نوع الیاف از پشم مرینوس است تا از ضخامت زیاد جلوگیری کند.

دوخت

یکی از نکاتی که در دوخت این پالتو رعایت شده، به شرح زیر است: استفاده از لایه‌ی فرانسوی (در قسمت‌های خط مرکزی، دهانه جیب و لبه لباس) * کاربرد سوزن یقه در پالتو کمک به خوش فرم شدن یقه می‌نماید که در اینجا به دلیل استفاده از نمد برای یقه این کار صورت نگرفته است. هم چنین در یوک پشت و جلو از لایه‌ی مویی استفاده نشده است. در قسمت‌هایی که نمد وجود دارد، اضافات درز کم شده تا از ضخامت زیاد جلوگیری کند. استفاده از آستر همانطور که قبل گفته شد، در لباس زمستانه ضرورت دارد که بهتر است از جنس مناسب و هماهنگ با پارچه کار شود. در دوخت آستر باید برش‌های لباس تا حد امکان ساده گردد و این نکته را باید در نظر گرفت که پیلای خط مرکزی پشت جزء ملزومات می‌باشد. برای تزیین لباس نیز از دوخت‌های سنتی استفاده شده است مثلاً در قسمت لبه‌ی جیب، یقه و...

پشت لباس در قسمت کتف نیز با ترکیب دو رنگ نمد و کاربرد سوزن دوزی نوعی تکه دوزی انجام گرفته که علاوه بر زیبایی به گرما و استحکام در این بخش کمک می‌کند. در طراحی کیف، مواردی مثل برش‌های لباس و ترکیب رنگ مد نظر قرار گرفته است و استفاده از نمد صرفاً جنبه‌ی تزئینی دارد. در حال حاضر، کیف‌های موجود به صورت کامل از نمد تهیه می‌شود. این کیف‌ها دست دوز می‌باشند تا از ظرافت کافی بهره‌برند. در این پروژه، علاوه بر کاربرد نمد، از جنس مصنوعی نیز استفاده

آستر عموماً از پارچه‌های نرم و لطیف طوری انتخاب می‌شود که با پارچه رویه هماهنگ باشد. تمام تغییراتی که هنگام پرو به لباس داده می‌شود باید در آستر نیز اعمال شود. برای آزادی آستر و راحتی حرکت آن روی بدن، در خط مرکزی پشت پیلای عمودی در نظر می‌گیریم.

دوخت کت و کاپشن تا حدودی مانند پالتو است. با این تفاوت که کت یا کاپشن باید دارای برش باشد. در کاپشن بهتر است برای زیبایی بیشتر، برش‌ها رودزوی شود. تنها تفاوت کاپشن و پالتو در طراحی مدل آن است.

طرح ۱

تشریح مدل

این مدل با توجه به موارد مطرح شده در طراحی لباس زمستانه ارائه شده است. برش طراحی شده در این نوع پالتو، برشی عمودی از یقه است. مناسب همه افراد اعم از کوتاه قد و یا بلند قد می‌باشد. طرح جیب و کمربند از نشان دادن بلندی زیاد جلوگیری می‌کند، زیرا بلند بودن خط را به انحراف می‌کشاند.

هم چنین در قسمت سر شانه برش یوک طراحی شده که به حفظ گرما کمک می‌کند. بهتر است در طراحی پالتو به اهمیت یقه توجه شود، زیرا لایه‌های دیگر به کار اضافه شده و باعث گرمای بیشتر می‌شود. در قسمت پشت لباس نیز یوک دیده می‌شود که کاربرد نمد در این ناحیه به همراه یقه استحکام و گرما را بالا می‌برد. ضرورت وجود جیب در این مدل مد نظر قرار گرفته است به صورتی که جیب درون برش تعبیه شده است تا در افزایش گرما کمک کند.

رنگ لباس

در زمستان بهتر است به دلیل جذب گرمای بیشتر از رنگ‌های گرم و تیره استفاده شود. رنگ بکار رفته در این پالتو، ترکیبی از رنگ قهوه‌ای و کرم است، از جمله رنگ‌هایی می‌باشند که متانت را نشان می‌دهند و تیرگی خاصی را ندارند. در ترکیب‌بندی رنگ لباس به این نکته توجه شده که چشم در گردش قرار گیرد و رنگ‌ها با همدیگر هماهنگی لازم را داشته باشد.

جنس پارچه

پارچه‌های پشمی یکی از پرطرفدارترین پارچه‌های زمستانی هستند. این جنس تا حد زیادی (حدود ۸۰ درصد) مانع نفوذ سرما شده و به همین دلیل از ما در برابر سرما محافظت می‌کند. بعضی از انواع پارچه‌های پشمی زیر است ولی خیلی از انواع آن هم نرم است. الیاف پارچه‌های پشمی، مجعد و پیچ‌خورده است. همین حالت اسفنجی آنهاست که باعث می‌شود این پارچه‌ها مانند یک عایق عمل کنند و گرما را حفظ کنند. اگر پشم از نوع بافته‌شده باشد، درخشندگی کمی دارد، درست و حسابی خط اتو نمی‌گیرد و کمی هم سنگین و حجیم است. در مقابل، پشم ریسیده شده نرم‌تر است، درخشندگی بیشتری دارد، شکم نمی‌دهد، زانو نمی‌اندازد، بهتر خط اتو می‌گیرد، سبک‌تر و کم‌حجم‌تر است و دوام بیشتری هم دارد.

شکل ۲- اتود رنگی و دوخت نهایی طرح ۱

با توجه به اینکه نمد از صنایع و هنرهای دستی به شمار می‌رود، کاربرد دوخت سنتی ارزش کار را افزوده خواهد کرد. طراحی کیف و کفش به گونه ای است که برش های آن هماهنگ با طرح لباس باشد. علاوه بر طرح و مدل باید این نکته را در نظر داشت که رنگها و جنس های مصرفی ترکیب بندی مناسبی را در گردش و حرکت چشم به وجود آورد. دوخت کیف به دوصورت دست دوز و صنعتی انجام گرفته است. در قسمت هایی که نمد کار شده، به دلیل رعایت ظرافت بیشتر، دوخت با دست می‌باشد.

نقش نمد در کاربرد کفش حکم پایچ را دارد که در افزایش گرما در قسمت ساق پا سهیم می‌باشد. برای زیباتر جلوه دادن کاربرد نمد در کیف و کفش نیز از دوخت سنتی دندان موشی استفاده شده است.

شکل ۳- اتود رنگی و دوخت نهایی طرح ۲

طرح ۳

تشریح مدل

مدل ارائه شده طرح کاپشن است. طراحی کاپشن و کت به گونه ای متفاوت از پالتو است. مشخصه اصلی کاپشن، برش های فراوان است که در بعضی مواقع همراه با رودوزی می‌باشد. هرچه برش‌ها بیشتر باشد، طرح و مدل لباس زیباتر و قابل توجه تر به نظر می‌رسد. این مدل برش عمودی از حلقه آستین دارد که انتهای آن با ارائه مدلی به جیب ختم می‌شود.

به طور کلی وجود جیب در لباس‌های زمستانه ضرورت دارد. طرح جیب علاوه بر زیبایی به امر افزایش گرما کمک می‌کند. کاربرد نمد در این طرح، در قسمت پهلوها به دلیل افزایش گرما و محافظت از کلیه‌ها و حساسیت بیشتر این قسمت نسبت به سرما انجام شده است. گشادی کاپشن بایستی بیشتر از پالتو گرفته شود و فرمی آزاد داشته باشد.

رنگ لباس

ترکیب دو رنگ استخوانی و سورمه‌ای هماهنگی لازم را فراهم کرده و استفاده از رنگ سورمه‌ای نمد در قسمت پهلوها باعث حس بیشتر می‌شود.

شده و بر خلاف کیف‌های کاملاً نمادی در بعضی از قسمت‌ها، دوخت صنعتی کار شده است. دوخت نمد باید با مهارت ویژه ای انجام گیرد. هم چنین برای تزئین بیشتر و استحکام بالاتر کاربرد دوخت‌های سنتی به چشم می‌خورد. در طراحی کفش نیز به موارد بالا دقت شده، ولی دوخت آن به صورت صنعتی انجام گرفت تا از استحکام بالاتری برخوردار شود. در قسمت ساق پا از نمد استفاده شده که به افزایش گرما کمک کرده و هم چنین مانند پایچ عمل می‌کند.

طرح ۲

تشریح مدل

در این مدل، قسمت بالاتنه پالتو دو تکه است، که این امر در گرمای بیشتر کمک می‌کند. یقه به صورت دو لایه طراحی شده که بر روی شانه گسترده می‌شود. برش پرنسسی طرح به جیب ختم می‌شود. طراحی جیب در لباس‌های زمستانه امری ضروری است. جیب علاوه بر افزایش لایه، در گرم کردن دست‌ها کمک می‌کند. مشخصه اصلی لباس زمستانه طراحی جیب می‌باشد. در این پالتو برای استحکام و زیبایی بیشتر از نمد در لبه ی جیب استفاده شده است. هم چنین در قسمت پهلوها (برش پهلوی) برای افزایش گرما و محافظت بیشتر از کلیه‌ها نمد به کار رفته است. کاربرد نمد در قسمت یقه نیز به دلیل خوش فرم ایستادن می‌باشد. به طور کلی هدف و مقصود اصلی گرمای بیشتر و استحکام بالاتر است که با دو تکه بودن بالاتنه و کاربرد نمد در قسمت پهلوها و یقه این امر میسر می‌شود. آستین نیز دارای مدل دو تکه است.

رنگ لباس

رنگ اصلی به کار رفته خاکستری است. این رنگ از رنگ‌های خنثی به شمار می‌رود که با هر رنگ دیگری به راحتی همخوانی دارد. نمد استفاده شده در این پالتو ترکیبی از دو رنگ مشکی و خالدار می‌باشد که با گردش در قسمت‌های مختلف پالتو ترکیب و هماهنگی مناسبی را به وجود آورده است.

جنس پارچه

در این طرح جنس مصرف شده اصلی ماهوت است که تا حدودی از هماهنگی لازم با نمد برخوردار می‌باشد. ماهوت پارچه‌ای ضخیم و دارای سطحی براق است.

دوخت

کاربرد لایی فرانسوی در قسمت‌های خط مرکزی، لبه جیب و لبه لباس رعایت شده است که این امر در استحکام بیشتر اثر خواهد داشت. هم چنین استفاده از نمد در قسمت یقه علاوه بر خوش فرم شدن، جایگزین دوخت سوزن یقه می‌باشد. استفاده از آستر با توجه به ضرورت آن به صورت ساده (با حذف برش‌ها) شکل گرفته است. در این مدل نیز برای جذابیت بیشتر از دوخت‌های سنتی در لبه جیب، یقه و... استفاده شده است.

جنس مصرفی پارچه

در دوخت کاپشن یا کت استفاده از هر جنسی میسر است. پارچه مصرف شده از الیاف پشمی با ترکیب پلی استر و بافتی کج راه می باشد. در ترکیب آن جنس نمد به کار رفته که تا حدودی با یکدیگر هماهنگ می باشند.

دوخت

در دوخت کاپشن به دلیل تعدد برش ها و رودوزی به مهارت و دقت کافی نیاز است. ظرافت دوخت تاثیر به سزایی در زیبایی کار دار. هر درز پس از دوخت ابتدا باید اتو و سپس رودوزی شود. اضافه درزها تا حد امکان باید کم گردد تا از ضخامت زیاد جلوگیری شود.

همانطور که در توضیحات قبل نیز گفته شد، کاربرد آستر موجب گرمای بیشتر می شود و استحکام لباس را افزایش می دهد. دوخت آستر در کاپشن با پالتو تفاوت دارد. آستر در پایین لباس بسته است و یک پیلی افقی داده می شود تا آزادی را در لباس داشته باشد. برش هایی که در مدل داده می شود تا حد امکان در آستر باید ساده گردد. جنس آستر بایستی مناسب و هماهنگی رنگی را با لباس داشته باشد.

طراحی کیف در این ست زمستانه برگرفته از برش های کاپشن است که نوعی طرح اسپرت را به وجود می آورد. البته نمد به صورت تزئینی کار شده است. هم چنین برای استحکام بیشتر از جنس مصنوعی استفاده گردیده است. دوخت کیف به صورت صنعتی و دست دوز می باشد تا ظرافت استفاده از نمد رعایت شود.

طراحی کفش مانند کیف با برش های لباس هماهنگ می باشد. در این نوع کفش، نمد تا حد امکان کار شده و تقریباً کفشی کاملاً نمدی ارائه شده است که می توان گفت گرمای زیادی را در بر دارد. در این نوع دوخت کفش بهتر است قبل از دوخت لایه ی جلویی، از لایه ی دیگر در قسمت زیرین استفاده شود تا استحکام را بالا ببرد و در برابر عواملی مانند آب محافظ گردد.

هم چنین از دوخت سنتی برای زیبایی بیشتر استفاده شده است که این نوع دوخت به افزایش ارزش ظاهری کار کمک کرده است.

شکل ۴- اتود رنگی و دوخت نهایی طرح ۳

پیشنهادات

با توجه به نتایج حاصل از این پروژه، به نظر می رسد که این موضوع را می توان در ابعاد وسیعتر ادامه داد. نمد و کاربرد آن می تواند در انواع لباس، البته به صورت مرتبط با کاربرد لباس مورد استفاده قرار گیرد. هم چنین می توان از آن در حیطه های هنری دیگر مثل تزئینات و... استفاده نمود.

در این پروژه، اهمیت و ضرورت نمد مد نظر قرار گرفته است. علاوه بر آن تا حدودی به احیا و زنده شدن این هنر و صنعت قدیمی نیز کمک گردیده است. اما می توان با حمایت های ویژه این هنر را به صورت کامل رونق داد و طبق ادوار گذشته از آن کاربرد های وسیعی مانند آویز، کف پوش و... به عمل آورد. با توجه به اینکه تولیدات نمدی کاری دشوار است و بیشتر به صورت دستی انجام میگیرد، بهتر است از حالت سنتی خارج شود و پا به عرصه و تولید صنعتی گذارد.

هنگام تولید صنعتی کفش، جهت مقاوم سازی آن در مقابل آب و ضربه می توان از یک لایه ی چرم مخصوص کفش در زیر نمد استفاده کرد که این امر در تولید انبوه مستلزم چرخهای صنعتی میباشد.

نتیجه گیری

با در نظر گرفتن کاربرد و نقش نمد در گذشته، در این پروژه سعی شد تا با به کارگیری قابلیت های این دست ساخته، هدف زنده کردن این هنر را دنبال کنیم.

از نتایج به دست آمده، به نظر می رسد که این پروژه به اهداف مورد نظر رسیده باشد. از جمله ی این نتایج و هم چنین حداقل امتیاز حاصل شده، خارج شدن نمد از یک حیطه ی هنری خاص (کف پوش، آویز و...) و کاربردی شدن آن با کمی تغییرات است. از جمله این تغییرات، استفاده از پشم کمتر و افزایش دفعات مالش به منظور کم کردن ظرافت نمد در مراحل تولید می باشد. کاربرد نمد در لباس زمستانه با توجه به قابلیت هایی مانند حس ایجاد گرمای بیشتر و استحکام بالاتر بیشتر این نتیجه را حاصل کرد که به جای کاربرد لائی موئی در قسمت هایی مانند یوک پشت و پهلوها... نمد را جایگزین کنیم.

هم چنین از نمد برای زیباتر ایستادن یقه اسفاده شد که در این قسمت به جای دوخت های صنعتی، از دوخت دستی به منظور اتصال استفاده گردید. در دوخت کیف نیز، ابتدا قطعات با چرخ صنعتی متصل گردیدند و سپس به دلیل ایجاد ظرافت، تکه های نمد با دست الصاق شدند. برای فزونی یافتن ارزش ظاهری نمد نیز، کاربرد دوخت های سنتی این امر را میسر گردانید.

به این امید که با تلاش بیشتر و تجربیات حاصل از این پروژه، این نتایج و اهداف را به صورت وسیعتر ادامه دهیم.

پی نوشت

۱- دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یزد، دانشکده هنر، گروه طراحی پارچه و لباس، یزد، ایران

منابع در دفتر مجله موجود است.